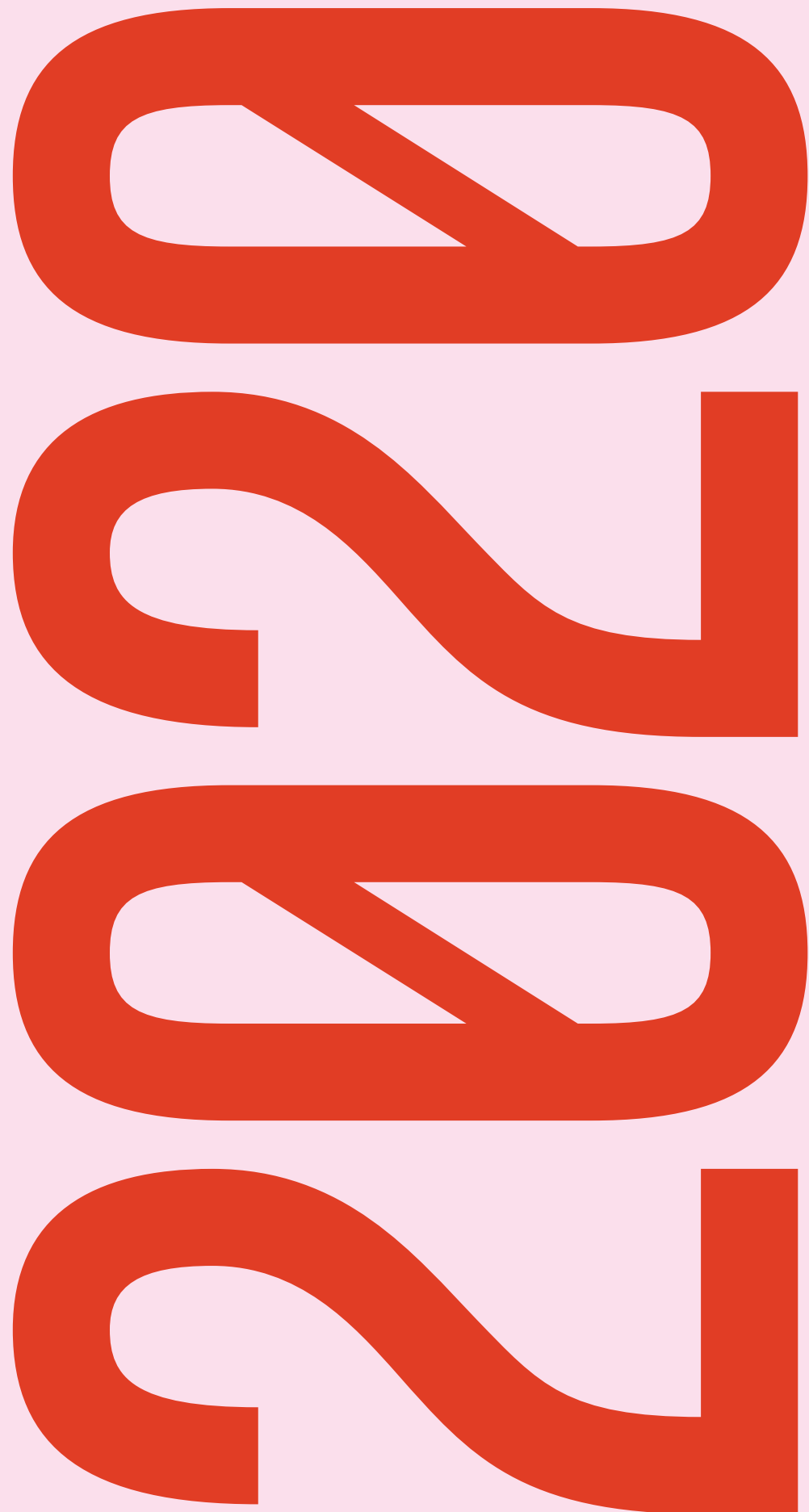

DE JAREN 2020 – 2025

HOE VOND JE ZELF DAT HET GING?

DOOR JIP VAN DEN TOORN

HOE HET BEGON

In 2019 werd ik heimelijk verliefd op een blowende pizzabakker. Ik werkte als serveerster bij een filiaal van een grote pizzaketen waar elke maand in alle vestigingen het ‘pizza van de maand’-bord moest worden aangepast. Dit had vier jaar kunstacademie en vijf existentiële crises me gebracht: de bevoegdheid om maandelijks alle filialen langs te fietsen en op een speelse manier de ingrediënten op verschillende kalkborden te schrijven.

Terwijl ik in een restaurant midden in de Pijp in Amsterdam zo netjes mogelijk ‘gorgonzola’ met een witte stift op een bord probeerde te schrijven, was in de keuken de Napolitaanse pizzabakker luidkeels zingend deegbollen aan het draaien voor zijn komende shift. Dit was alles wat ervoor nodig was: ik was smoor.

De pizzabakker bleek enorme technoambities te hebben, waar hij mij dolgraag in wilde betrekken. Dat betrekken bestond er vooral uit dat hij samen met mij en zijn beste vriend (met wie hij een duo vormde) naar Berlijn wilde verhuizen om het daar te maken als techno-dj. Hier leek me geen speld tussen te krijgen. Een half jaar later emigreerden we met zijn drieën naar Berlijn.

Uiteindelijk bleken er vrij veel spelden tussen te krijgen en heeft niemand de muziek in kwestie buiten de muren van ons Berlijnse appartement gehoord. Wel woonde ik in huis met twee permanent stoned mannen die er andere hygiënische normen op na hielden dan ik, en was het Berlijnse uitgaansleven het enige waar iedereen nog serieus over was.

Toen corona uitbrak ging de Nederlandse helft van het techno-duo terug naar Amsterdam en bleef ik met mijn blowende pizzabakker achter in Berlijn. De Duitsers blonken uit in er passief-agressief voor zorgen dat iedereen de coronaregels naleefde, maar afhaalpizza’s konden nog gebakken worden en ik bleek het drukker te krijgen dan ik ooit had kunnen bedenken. Omdat mensen niet meer samen mochten komen werden alle fotoshoots gecancelled, maar de gedrukte pers had toch beeld nodig bij hun artikelen en voor op de covers. Het was voor het eerst (en waarschijnlijk ook het laatst) dat illustratoren écht nodig waren: alles moest worden getekend.

Mijn dagen vulden zich met tekenen en het eten van de pasta die mijn geliefde had gemaakt. En toen kreeg ik op 15 april 2020 een e-mail van Robert van de Griend.

Beste Jip,

Ik zag laatst een aantal van je tekeningen op de tentoonstelling van Paul Faassen, en vond ze geweldig. Nu komt er binnenkort plek vrij in het opiniekatern van de Volkskrant op zaterdag, dus ik vroeg me af of je interesse zou hebben in een vaste plek in de krant.

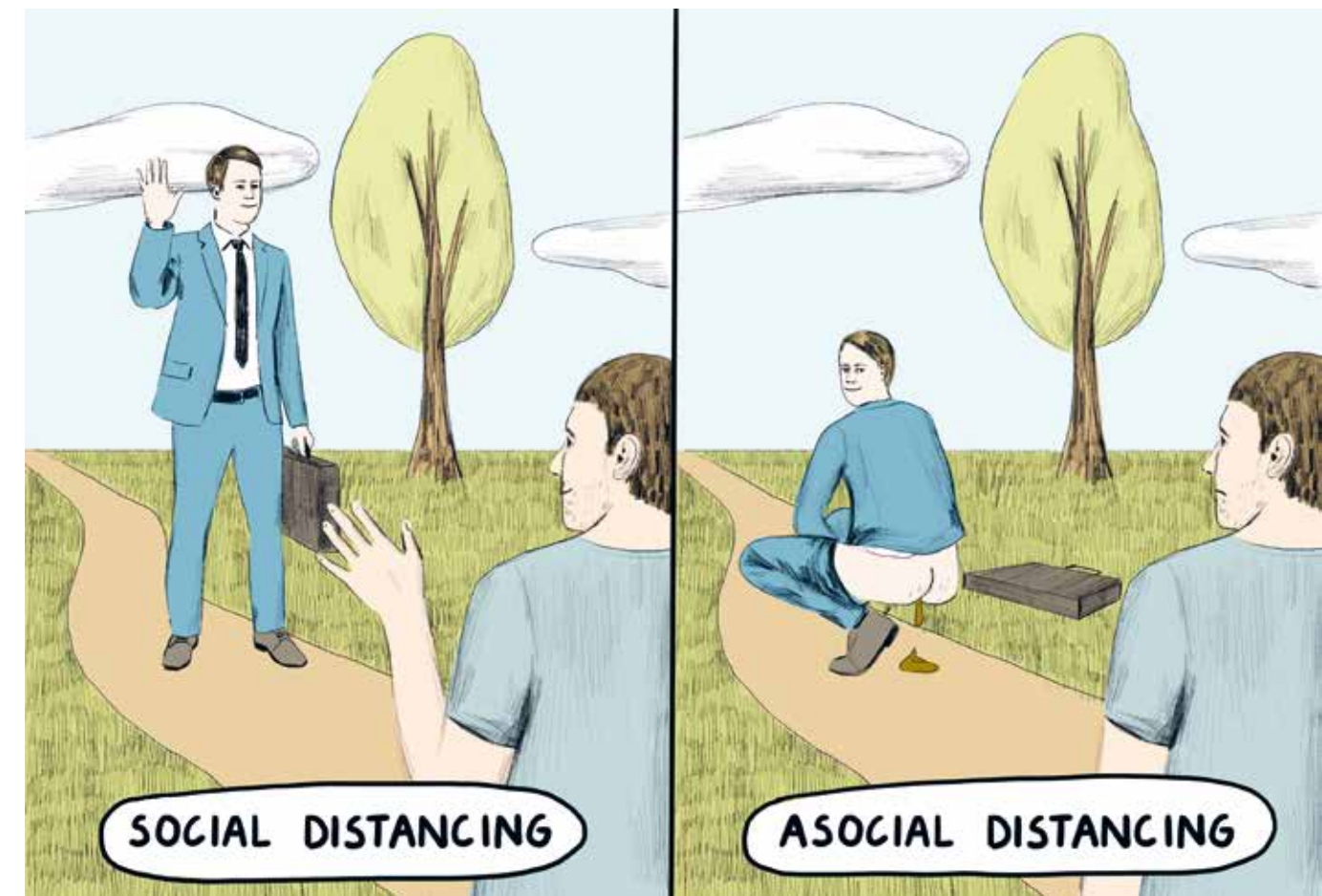
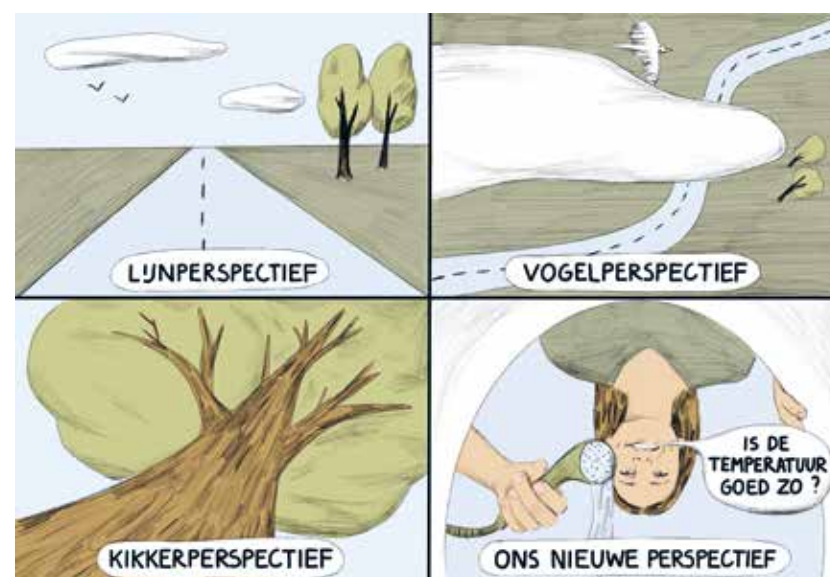
Het uitgangspunt zou moeten zijn dat je elke week, op jouw manier, commentaar geeft op de actualiteit. Juist jouw 'persoonlijke' aanpak lijkt me daarvoor geschikt. Jos Collignon blijft namelijk ook in het katern staan (al verhuist hij wel naar de brievenpagina), dus Baudet en Trump worden toch wel getekend.

Disclaimer: ik moet dit nog wel bespreken met mijn hoofdredacteur. Maar ik wilde alvast polsen of je hier iets in ziet. Zo ja, zou dat wellicht wel kunnen betekenen dat je niet meer voor VN zou kunnen werken. Daar staat natuurlijk tegenover dat de VK een veel groter publiek heeft.

Enfin, ik hoor graag van je.
Hartelijke groet,

Robert van de Griend
Chef Zaterdag en Opinie
de Volkskrant

THE BIRTH OF THE BEELDCOLUMN

Op de kunstacademie werden er nogal valse verwachtingen geschapen over hoe het leven als professioneel illustrator eruit zou zien. De grootste vergissing was dat ik dacht dat iedereen daadwerkelijk op me zat te wachten. Het feit dat je je hele studietijd vragen als ‘Maar wie ben jij als kunstenaar?’, ‘Wat is jouw visie?’ en ‘Hoe ga je jezelf laten zien aan de wereld?’ kreeg, was hier mede schuldig aan.

Omdat ik toch aan geld moest zien te komen, ging ik na de studie meer werken in de pizzeria waar ik de eerdergenoemde blowende pizzabakker zou ontmoeten. Ik werkte fulltime, was redelijk goed in serveren en had een vlotte babbel. Dat in combinatie met een decennialange schaarste aan horecapersoneel in Amsterdam, maakte dat ik al snel werd omgedoopt tot manager van het filiaal. Helaas bleek ik daar geen ster in te zijn. Mijn managing-stijl zou het best omschreven kunnen worden als huilerig. Omdat ik het ordersysteem bijvoorbeeld niet snapte, waardoor het wel eens gebeurde dat er op een avond geen wijn was, maar wel 36 dozen met cocktailstampers. En dan moest ik huilen. Of wanneer iemand ziek was en ik niet uitkwam met de roosters, waardoor ik zelf maar weer moest gaan werken. Nog meer huilen.

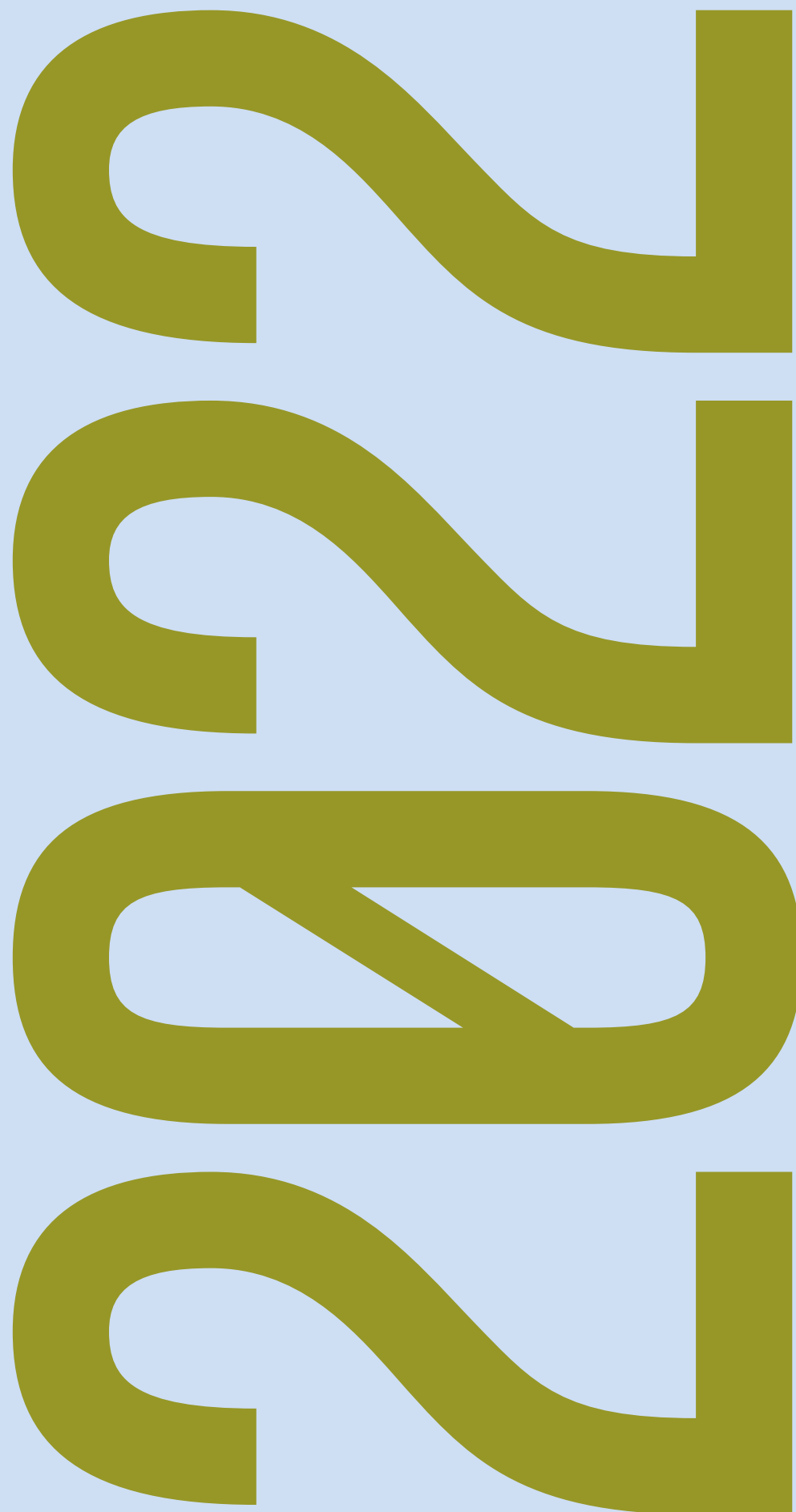
Toen ik op een dag wederom huilend met mijn moeder aan de telefoon zat, zei ze: ‘Maar je bent toch niet voor niets naar de kunstacademie gegaan? Waarom ben je dan nu eigenlijk aan een nogal slecht werkende horecaloopbaan aan het bouwen?’ De vraag maakte me woest, waarschijnlijk omdat ze een punt had.

Er volgde een periode van verschrikkelijk veel e-mails sturen naar beeldredacteuren die nooit antwoordden. En daarna nog meer e-mails om te vragen of de vorige e-mails in goede orde waren ontvangen. En toen nog meer e-mails, gewoon omdat het kon. Ik werd een jaar lang door tientallen redacteuren professioneel gehost. Toen ik uiteindelijk een voet tussen de deur kreeg bij *Vrij Nederland* (met grote dank aan Paul Faassen, van wie ik les had op de kunstacademie) was ik euforisch. Ik mocht voor gênant weinig geld een tekening maken bij de column van Lisa Bouyeure. Deze kans greep ik natuurlijk met beide handen aan, maar het leek me ook goed om iets te bedenken waarmee ik doorlopend geld zou kunnen verdienen. Een wekelijkse tekening over het nieuws bijvoorbeeld. Het nieuws verandert met de dag en zo zou ik een vaste bron van inspiratie  n van inkomsten hebben. Aangezien het een soort column

NIET IEDEREEN GELOOFDE IN DE SNEEUW

ONHANDIG MEDIUM

Het maken van een cartoon voelt soms alsof je aan het jongleren bent met een kitten, een pompoen en een tosti. Het kán wel, maar het heeft wel wat voeten in de aarde om het te laten werken. Dat komt door twee dingen.

De eerste beperking is dat je in een cartoon geen nuance kan aanbrengen: je moet één situatie helder in één beeld weten te vatten. Dat klinkt simpel, maar dat is het niet. Want je moet als cartoonist dingen op zo'n manier tekenen dat de lezer precies begrijpt wat je bedoelt. Eigenlijk is dat de kern van waar ik de hele dag mee bezig ben: nadenken over hoe ik dingen neerzet zodat jij ziet wat ik wil overbrengen. Dat gaat van twijfelen of een getekende hond wel herkenbaar is of meer een op rat lijkt, tot proberen te sturen waar je blik als eerste naartoe wordt getrokken. Als ik bijvoorbeeld wil dat je meteen naar een specifiek persoon in de tekening kijkt, trek ik diegene een fel gekleurd shirt aan dat vloekt met de rest van de tekening, zodat-ie meer opvalt.

Daarnaast roepen beelden bepaalde connotaties op, waarmee ik kan spelen. Als een persoon bijvoorbeeld naar links loopt, dan interpreteren we dat vaak alsof iemand 'terug' of naar het verleden loopt. Iemand die naar rechts loopt, beweegt zich juist vooruit/de toekomst in. Dit is een associatie die we denk ik hebben door hoe onze geschreven teksten in elkaar zitten, wij lezen van links naar rechts. Ik durf te wedden dat in landen waar de leesrichting anders is, zoals bijvoorbeeld in Japan of Arabische landen, deze connotatie anders zal zijn.

Doordat het sturen van de kijker zo'n groot deel van mijn werk is, voel ik me bij het maken van een cartoon soms eerder een loodgieter dan een 'kunstenaar'. Het heeft vaak meer te maken met vakmanschap dan met inspiratie. Op het moment dat ik weet wat ik wil overbrengen, is elke artistieke keuze die ik maak daaraan ondergeschikt. Het wordt bijna een logische invuloefening.

In dit grote manipulatiespel zit ook de crux van (het gebrek aan) die nuance. Het is al vreselijk moeilijk om de kijker één ding te laten snappen. Twee verschillende dingen in één beeld willen vertellen is vrijwel onmogelijk. Je kan niet in een tekening zeggen: 'Het zit zo, maar eigenlijk ook zo.' Of nou ja, het kan wel, maar je hebt dan wel een beeld dat niemand begrijpt en dat moet dan maar net je doel zijn. Het probleem is natuurlijk dat de meeste zaken waar we ons toe verhouden troebel en vol nuance en grijstinten zijn. Maar in dit vak is

KANTEKENING Deze tekening maakte ik na de aflevering van BOOS naar aanleiding van grensoverschrijdend gedrag bij *The Voice of Holland*. Wat me enorm ergerde aan de discussie die volgde was dat er een perverse focus lag op wat de slachtoffers was overkomen. Ook ging het veel over de bekende daders en wat voor 'monsters' dat wel niet

waren. De grotere discussie, namelijk het systeem dat hieraan ten grondslag ligt en het feit dat seksueel grensoverschrijdend gedrag een maatschappijbreed probleem is, bleef helaas onderbelicht. Het leek me daarom goed om al die onbekende mannen eens in het zonnetje te zetten.

**ONZE GEDACHTEN GAAN UIT NAAR AL DIE ONBEKENDE MANNEN
DIE NOOIT HET NIEUWS HALEN**

DE GRENZEN VAN DE GRAP

Wat niemand me vertelde voordat ik cartoonist werd, is dat mensen me bijna wekelijks zullen gaan vragen wat de grenzen van de grap zijn. Het verbaast me hoe vaak ik met dit vraagstuk wordt lastiggevallen. Ik kom geen lezing in een bibliotheek, interview of kringverjaardag door zonder dat deze vraag aan me gesteld wordt. Meestal door personen die hopen dat er nu een schurende discussie op gang komt waarbij de uitkomst iets wordt in de trant van: ‘Natuurlijk zijn er geen grenzen van de grap!!!! Ik vecht voor het vrije woord!!!! Je mag ook niks meer tegenwoordig en iedereen heeft te lange tenen!!!!?!?’

Mijn antwoord stelt de mensen die hoopten op een dergelijk antwoord vaak teleur. Over het waarom kan ik kort en lang zijn. Kort: ik ben geen man van zestig+.

Het langere antwoord zal ik nu voor eens en voor altijd geven. Wanneer mensen me na publicatie van dit boek nog eens de ‘grenzen van de grap’-vraag stellen zal ik ze met liefde verwijzen naar deze pagina en zeggen dat ze voor € 39,99 achter het antwoord kunnen komen. Van de extra royalty's zal ik een extravagante hobby oppakken zoals golfen of alleen nog maar niche natuurwijnen drinken.

Toen ik opgroeide in de jaren 90 en 00 werd ik platgegooid met het idee dat iedereen gelijk is. En dat je daarom juist over iedereen grappen moet kunnen maken. Dat pijnlijke grappen maken moet kunnen, omdat je die pijnlijke grappen net zo goed over jezelf zou maken. Dit principe gaat alleen totaal voorbij aan de ongelijkheid die doordringt tot in de vezels van onze maatschappij. Het ontkent dat helemaal niet iedereen hetzelfde is en dat er mensen zijn die met 10-0 achterstaan. Dat je een privilege hebt als je wit bent, of man, of cis, of hetero. En dat er mensen zijn die altijd het nadeel van de twijfel krijgen, in plaats van het voordeel.

Wanneer iemand de ‘grenzen van de grap’-vraag stelt, dan is de vraag niet écht wat de grenzen van de grap zijn. Het is niet de vraag hoe je grensverleggend met de wetten van humor speelt. Niet hoe je nieuwe manieren vindt van beeld maken die mensen laten lachen. Wat de vraagsteller eigenlijk bedoelt is: ‘Hoe ver ben je bereid te gaan in het beledigen van minderheden?’ De vraag gaat veel meer over de morele en juridische grens van het gebruik van racistische en seksistische stereotyperingen. Wat ik nou zo irritant vind aan

DE PROTESTSTEM VAN DE OUDE, WITTE MAN

Ik had als kind nooit kunnen bedenken dat ik cartoonist zou worden. Ten eerste omdat ik destijds de vreemde ambitie had om boekhouder te worden, ten tweede omdat het als meisje bijna ondenkbaar leek dat je ooit bij die wereld zou kunnen horen.

Daarom was mijn verbazing groot toen ik in 2022 de Inktspotprijs won. De Inktspotprijs is de prijs voor de beste politieke cartoon van het parlementaire jaar. De voornaamste reden dat ik hem wilde winnen, was dat de winnaar altijd vermeld wordt in het achtuurjournaal. En ik vind dat je als mens ernaar moet streven om zo vaak mogelijk genoemd te worden in het achtuurjournaal. De Inktspotprijs is een aparte prijs. Zo is er geen longlist en geen shortlist. Die zijn er niet omdat bijna alle cartoonisten van Nederland iets insturen en vervolgens iedereen ook naar de uitreiking komt. Het vak van een cartoonist bestaat namelijk voor het grootste gedeelte uit in je eentje aan een tafel tekenen, dus alle sociale events worden met beide handen aangegrepen. Niemand hoeft gelokt te worden met de suggestie dat ze kans hebben op de winst.

Dit spektakel speelt zich af bij Nieuwspoort (het perscentrum van de Tweede Kamer) en na afloop gaan alle cartoonisten samen eten in een daarnaast gelegen ruimte met catering. De eerste keer dat ik de Inktspotprijsuitreiking bijwoonde, had ik mijn moeder meegenomen als mijn +1. Door de aanwezigheid van mijn moeder was het aantal vrouwen in de ruimte met 25 procent gestegen. Van de 40 cartoonisten was iedereen wit, en er waren maar 3 tekenaars onder de 45, van wie ik er dus één was. Ik keek mijn ogen uit. Zo was Kamagurka er – en altijd als ik bij hem in de buurt kom verander ik in een bakvis.

Bij het diner was er keuze tussen vis, vega of vlees, er was goedkope chardonnay en er waren veel anekdotes over hoe het er vroeger aan toeging in de cartoonwereld. Lang verhaal kort: meer geld, meer respect en 'dingen konden toen nog gewoon'. Veel mensen met wie ik in gesprek was zag ik beleefd wachten totdat ik een zin had afge maakt, zodat ze hun verhaal over zichzelf konden vervolgen.

Van alle goedbedoelde tips die ik die avond kreeg, is er één me het meest bijgebleven: 'Zal ik je eens wat vertellen, meisje? Jij zou moeten uitbuiten dat je een vrouwelijke cartoonist bent. Je kan bijvoorbeeld dingen maken over hakken of lippenstift of over je kinderwens, dat zou echt een goede frisse wind zijn in de cartoonwereld.'

MAAR HIJ BEDOELT HET NIET ZO HOOR

**HIJ MAAKT ZICH GEWOON HEEL ERG
ZORGEN OM HET WONINGTEKORT**

WAAROM IK NOOIT EEN GRAPHIC NOVEL WIL MAKEN

Ooit deelde ik een atelier met een jongen die jarenlang bezig was met het maken van een graphic novel. Ik kwam net van de kunstacademie en was voornamelijk bezig met sigaretjes roken en bijkomen van de nazit van de avond daarvoor bij de pizzeria.

Als cartoonist kun je het prima rooien met een korte spanningsboog. Ik las de krant, ging een beetje schetsen, bijkomen van dat schetsen door *Temptation Island* te kijken, geschokt *Temptation Island* nabespreken met mijn ateliergenoten, een ommetje lopen voor inspiratie, beeldredacteuren mailen die me aan het negeren waren, en dan was de dag wel weer zo'n beetje om en moest ik beginnen aan mijn shift bij de pizzeria. Zo sloot ik elke werkdag af met een half affe tekening en een enorme teleurstelling over mijn productiviteit van die dag.

Terwijl mijn dagen zich vulden met pizza, *Temptation Island* en het constante gevoel van existentiële chaos dat bij bijna elke twintiger speelt, was er één stabiele factor in mijn leven: mijn ateliergenoot die bezig was met een graphic novel. Hij was elke werkdag, zonder uitzondering, van 08.30 tot 18.00 in de hoek van de ruimte beelden aan het arceren. Voor wie niet weet wat arceren is, dat is het tekenen van schaduwen door middel van hele kleine streepjes. Hoe meer streepjes, hoe dieper de schaduw en hoe meer werk. Ik keek hier altijd vol bewondering naar, want het geduld om zoveel streepjes te tekenen kan je alleen maar opbrengen wanneer je je leven totaal op de rit hebt.

Zo arceerde hij een prachtige graphic novel bij elkaar. Wat mij betreft een van de mooiste kunstvormen die er is. Met beeld kan je namelijk dingen vangen die in tekst niet te vatten zijn, en andersom. Daarom kan een goede graphic novel als een direct shot dopamine voelen. Bij mij in ieder geval wel.

Helaas weten maar heel weinig mensen over deze vorm van dopamine. In Nederland worden graphic novels nog vaak gezien als 'strips', waarbij dan meteen wordt gedacht aan Donald Duck of Suske en Wiske, en wordt het in ieders hoofd meteen iets voor kinderen of nederige verzamelaars zonder liefdesleven.

Toen het boek een jaar uit was, werd mijn arcerende ateliergenoot gebeld door zijn uitgeverij: of hij de bulk boeken die er nog was voor

2025 BINGO

DOORSTREEP INDIEN VAN TOEPASSING

ER KOMT EEN RAPPORT OVER
GRENSOVERSCHRJDEND GEDRAG.
IEMAND STAPT OP.

EEN NOODKLOK WORDT GELUID

OVERSTROMING IN HET
ZUIDEN VAN HET LAND

ER KOMT EEN RAPPORT OVER
GRENSOVERSCHRJDEND GEDRAG.
NIEMAND STAPT OP.

HET KABINET ZET
ZICHZELF VOOR SCHUT

ELKE SCHEET VAN
HET SONGFESTIVAL
IS NIEUWS

ALLE COLUMNISTEN
ZIJN VERONTWAARDIGD

HET STUDENTENCORPS DOET
IETS MENSONTERENDS

IEMAND WAARSCHUWD
VOOR CHINA

GEVLUCHTTE MENSEN WORDEN
SCHANDALIG BEHANDELD IN AZC'S

HET KABINET VALT

LET THE GAMES BEGIN !

Jip van den Toorn is cartoonist en bekend van haar werk in onder andere de Volkskrant, De Morgen en de VPRO Gids. In 2022 verscheen haar boek Crisis dat direct een bestseller werd. Ze deed mee aan Wie is de Mol? en De Slimste Mens. In 2022 won ze de Inktspotprijs. Van den Toorn woont en werkt afwisselend in Berlijn en Amsterdam.

Niets dan dank voor de Volkskrant.
Voor al het vertrouwen en de ruimte die ze me geven.

